

УДК 351.82:330.341

СТАЛИЙ РОЗВИТОК – ПАНАЦЕЯ ЧИ УТОПІЯ?

Чуйков Д.В.

Науковий керівник – к.т.н., доц. Пронюк Г.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, кафедра ОП
м. Харків, Україна

e-mail: dmytro.chuikov@nure.ua

This work is devoted to the issues of sustainable development and the goals set by the UN until 2030. The basics of the concept of sustainable development of the world are considered. The position of the leadership of Ukraine on this concept and state documents regulating issues of the Sustainable Development Goals in our country are being studied. Questions related to the criticism of the concept of sustainable development and the attitude towards it as a utopia are raised.

У сучасному світі технологічне та економічне зростання суспільства супроводжується шаленим демографічним ростом, що неможливо без збільшення антропогенного впливу на довкілля, при цьому порушується й соціальна рівновага. Зіткнувшись із надмірною експлуатацією природних ресурсів, екологічними та соціальними кризами, людство запропонувало концепцію сталого розвитку. У 2015 року 193 країни світу затвердили чергових 17 Глобальних Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) до 2030 р. Таким чином більшість держав на планеті вирішили об'єднати зусилля для подолання глобальних проблем людства – бідності, голоду, нерівності, низького рівня життя, забруднення природи та інших. Тепер кожна країна має власну політику в їх досягненні, виходячи з власних можливостей та наявних ресурсів. Україна також у 2018 р. затвердила Стратегію сталого розвитку до 2030 року, а у 2019 р. затверджений Указ президента Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [1].

Сталий розвиток має на меті досягнення соціальної та економічної справедливості, збереження навколишнього середовища та відновлення використаних природних ресурсів. Для реалізації своєї стратегії кожна країна має включити ЦСР у державні стратегічні документи, потім у плани реалізації цих документів, а відтак у бюджетах різних рівнів передбачити для них фінансування. Й це виявляється іноді складним та довгим процесом.

Як показало дослідження експертів ІСЕД, 81 завдання (94%) повністю або частково враховане в українських стратегічних документах. Більш того, немає жодної цілі, що була б зовсім не відображена у документах

державних політик. При цьому, найбільша кількість завдань ЦСР в Україні врахована у сфері збереження навколишнього середовища, соціального захисту, торгівлі, промисловості і економічного розвитку.

У 2019 р. Кабінет Міністрів України затвердив перелік індикаторів, у розрізі яких здійснюється збір даних для моніторингу реалізації Стратегії, оприлюднення даних та координацію робіт з розробки метаданих за індикаторами. У 2021 році запроваджено постійний моніторинг індикаторів досягнення Цілей сталого розвитку.

Вторгнення Російської Федерації в Україну має суттєвий негативний економічний ефект. Україна зіштовхнулася з найбільшою хвилею еміграції та суттєвим зростанням безробіття, ростом інфляції та цін на продовольство та енергоносії [2]. Попри безпекові, суспільні, економічні та екологічні виклики, спричинені повномасштабним вторгненням Росії, що триває, експерти Програми розвитку ООН у 2023р. підтвердили відданість та зацікавленість України у досягненні цих критично важливих орієнтирів.

У той же час, незважаючи на всесвітню підтримку концепції сталого розвитку, багато науковців, міжнародних експертів з управління та економіки говорять про Сталу Утопію, беручи під сумнів реальність даної концепції до розвитку людства. Аргументів для цього достатньо. В історичному контексті розвитку нашої цивілізації, в усталеному класовому суспільстві концепція рівності вважається неможливою. До того ж на користь «утопічної» критики грає висока вартість реалізації ЦСР та відсутність центру, який би гарантував або контролював реалізацію цих цілей.

Також концепцію сталого розвитку звинувачують у відсутності конкретності в рішеннях. Не існує теоретичної та практичної бази для реалізації ідей сталого розвитку, що часто залишає їх нереалізованими практично.

Щодо самих 17 ЦСР також йшла жвава дискусія. The Economist у статті «169 заповідей» назвав їх «хаосом», порівнюючи з попередніми 8 «Цілями розвитку тисячоліття», які діяли до 2015 року. Експерти [3, 4] зазначали, що деякі цілі (наприклад, економічне зростання та боротьба зі змінами клімату) конкурують між собою, а інші (наприклад, подолання бідності) є за суттю аналогом більшості інших. Інше актуальне питання критиків концепції, чи можливо одночасно бути економічно і екологічно сталими? Наприклад, ЦСР 1 передбачає, що підвищення врожайності в країнах з низькими доходами та дефіцитом продовольства вимагає «відповідних і сучасних технологій, які... сприяють модернізації місцевих методів виробництва та полегшують передачу технологій». Тобто такі

країни копіюють методи більш розвинутих країн, не беручи до уваги екологічні та соціальні витрати, наполягаючи на тому, що ці втрати пояснюються ринковими коригуваннями [4].

Тем не менш, ми маємо розуміти, що світова економіка та технології найчастіше розвиваються за рахунок дешевої робочої сили, забруднення навколишнього середовища, витрати природних ресурсів. Сучасний рівень використання природних та людських ресурсів не є «стійким» чи життєздатним, що впливатиме на довкілля та якість життя наступних поколінь. Тому, збалансування економічної, соціальної та екологічної сфер дуже важливе та є запорукою майбутнього. Можливо концепція сталого розвитку й буде змінюватися з часом, ставити перед людством інші ЦСР, однак без спільного рішення всіх країн щодо захисту навколишнього середовища та збереження нашої планети у людства немає майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України № 722/2019 Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
2. Є. В. Буряк, К. Ю. Редько, А. О. Чорновол, О. В. Орленко, Соціально – економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни. Наукові записки Львівського університету бізнесу та прав, № 34/2022. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/617/568>.
3. Eskelinen, Teppo, Interpreting the Sustainable Development Goals through the Perspectives of Utopia and Governance. Forum for Development Studies, 2021, Vol. 48, Issue 2, pp. 179-197.
4. Carant, J. B., Unheard voices: a critical discourse analysis of the millennium development goals' evolution into the sustainable development goals. Third World Quarterly, 2017, Vol. 38, No. 1, pp. 16–41.